

METSO- yhteistoimintaverkoston seuranta 2015

Saija Kuusela & Terhi Koskela

Suomen ympäristökeskus & Luonnonvarakeskus

Sisällys

1 Johdanto.....	2
2 Päättyneiden verkostohankkeiden tulokset	3
2.1 Puustoisten perinneympäristöjen hoito luonnonlaiduntamisella	3
Käytännön toteutus ja viestintä.....	3
Pysyvät toimintamallit	3
2.2 METSO tunnetuksi tuhansille maaseudun asujille	4
Käytännön toteutus ja viestintä.....	4
Pysyvät toimintamallit	4
2.3 Varpu – luonnonhoitoverkosto Vakka-Suomeen.....	5
Käytännön toteutus ja viestintä.....	5
Pysyvät toimintamallit	5
3 Jatkavien verkostohankkeiden tulokset.....	6
3.1 Monimuotoinen ja tervehdyttävä metsäluonto – Kolme terveystiemetsän toimintamallia.....	6
Käytännön toteutus ja viestintä.....	6
Pysyvät toimintamallit	6
4 Vuonna 2016 käynnistyvien verkostojen toimintaideat	7
4.1 Riistametsänhoidon edelläkävijät (2016, Suomen riistakeskus).....	7
4.2 METSO-kätköily (2016–2017, Suomen metsäkeskus).....	7
4.3 Suuret petolinnut metsien monimuotoisuuden osana – työkaluja metsänomistajille ja metsäammattilaisille (2016–2018, Luonnontieteellinen keskusmuseo).....	8
4.4 Metsänomistajien luontoverkosto (2016–2019, Koppelo ry).....	8
4.5 Kuusamon yksityismetsien luontohelmet tutuiksi (2017–2019, Suomen metsäkeskus)	8
5 Johtopäätökset ja kehittämisideat.....	8

1 Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008–2025 (METSO-ohjelman) yhteistoimintaverkostoissa turvataan toisiinsa kytkeytyneiden metsien monimuotoisuutta ja edistetään maaseudun elinvoimaisuutta, elinkeinoja, virkistyskäyttöä tai muuta metsien monikäyttöä. Verkostohankkeita koordinoivat yleensä metsä- tai ympäristöalan organisaatiot, mutta ne voivat käynnistyä metsänomistajien aloitteesta ja toimia heidän määrittelemillään tavoilla. Verkostoissa pyritään tuottamaan pysyviä toimintamalleja ja -tapoja.

Vuonna 2015 käynnissä oli yhteensä neljä verkostohanketta. Hankkeita rahoittivat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhteensä noin 98 000 eurolla. Hankkeista kolme päättyi vuoden lopussa (Taulukko 1) ja yksi jatkoi seuraavalle vuodelle (Taulukko 2). Vuoden lopussa käynnistettiin uusi hankehaku, jonka perusteella valittiin viisi uutta verkostohanketta. Näistä neljä käynnistyy vuonna 2016 (Taulukko 3).

Tässä seurantaraportissa vedetään yhteen hankkeiden tuloksia vuodelta 2015. Seuranta perustuu verkostojen ministeriöille lähettämiin väli- ja loppuraportteihin. Lisäksi luodaan alustava katsaus vuoden 2016 verkostohankkeiden teemoihin.

Taulukko 1. Vuonna 2015 päättyneet METSO-yhteistoimintaverkostot.

Verkoston nimi	Toteuttaja	Hankekausi
Puustoisten perinneympäristöjen hoito luonnonlaiduntamisella	WWF Suomi	2012–2015
METSO tunnetuksi tuhansille maaseudun asujille	Maa- ja kotitalousnaisten keskus	2014–2015
Varpu – luonnonhoitoverkosto Vakka-Suomeen	Maaseudun kehittämissyhdystys Ravakka ry (Leader Ravakka)	2014–2015

Taulukko 2. Vuonna 2016 jatkavat METSO-yhteistoimintaverkostot.

Verkoston nimi	Toteuttaja	Hankekausi
Monimuotoinen ja tervehdyttävä metsäluonto – Kolme terveystiemetsän toimintamallia	Luonnontie	2014–2016

Taulukko 3. Vuonna 2016 käynnistävät METSO-yhteistoimintaverkostot.

Verkoston nimi	Toteuttaja	Hankekausi
Riistametsänhoidon edelläkävijät	Suomen riistakeskus	2016
METSO-kätköily	Suomen metsäkeskus	2016–2017
Suuret petolinnut metsien monimuotoisuuden osana – työkaluja metsänomistajille ja metsäammattilaisille	Luonnontieteellinen keskusmuseo	2016–2018
Metsänomistajien luontoverkosto	Koppelo ry	2016–2019

2 Päätyneiden verkostohankkeiden tulokset

2.1 Puustoisten perinneympäristöjen hoito luonnonlaiduntamisella

Käytännön toteutus ja viestintä

Hankkeen tavoitteena oli perustaa eri sidosryhmistä koostuva laaja yhteistoimintaverkosto, joka edistää luonnonlaidunnusta puustoisilla perinneympäristöillä ja parantaa näin niiden monimuotoisuutta sekä luonnonlaidunnuksen taloudellista kannattavuutta. Hankkeen vetovastuussa olleet WWF Suomi ja Tapio Oy asettivat hankkeelle määrälliset tavoitteet, jotka toteutuivat erittäin hyvin. Näihin kuului mm. 100 henkilön verkosto (tavoite ylittyi, 110 henkeä), 15 kohteen laiduneläinten omistajien tai maanomistajien neuvonta (27 kohdetta), vähintään viidet ”laiduntreffit” (7) ja kaksi talkooleiriä (2). Hankkeen viestintä toteutettiin pääosin sähköpostitse lähetettävien uutiskirjeiden muodossa, joita tehtiin 36 kappaletta (10 vuonna 2015). Lisäksi lähetettiin 8 lehdistötiedotetta. Hanke oli erittäin näkyvästi esillä mediassa 75 lehtijutun tai muun kirjoituksen myötä. Hankkeen suunniteltujen tulosten lisäksi hankkeesta tehtiin mm. kaksi pro gradu -tutkielmaa ja yksi ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Hankkeessa tuotettiin luonnonlaidunlihan tuotannon kriteerit, joiden käyttöönottoa on pyritty edistämään mm. uusien hankkeiden avulla.

Pysyvät toimintamallit

Hankkeessa vuonna 2013 valmistuneet luonnonlaidunlihan kriteerit ovat pysyvä tuote, jolla voi olla jatkokäytössä suuri merkitys luonnonlaiduntamisen taloudellisen kannattavuuden parantamisessa. Kriteerien hyödyntäminen edellyttäisi tahoja, joka omistaisi luonnonlaidunlihan tuotannon sertifikaatin ja vastaisi sertifikaatin auditoinnista. Hankkeen yhteistoimintamalli, neuvontapalvelu ja laiduntreffit-konsepti ovat monistettavissa olevia toimintatapoja, joiden leviäminen muihin hankkeisiin ja luonnonlaidunnuksen lisäämiseen tähtääviin työmuotoihin olisi suotavaa. Varmistettua pysyvyyttä näille ei kuitenkaan ole, eikä vastaavanlaista neuvontapalvelua tai muita hanketoimintoja ole mahdollista toteuttaa ilman ulkopuolista rahoitusta.

Onnistumiset	Haasteet / kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none">Aktiivisella viestinnällä tavoitettiin niitä maanomistajia, joilla on luonnonlaidunnuksen soveltuvia kohteitaHankkeen matalan kynnyksen neuvontapalvelu auttoi maanomistajia ja laiduneläinomistajia luonnonlaidunnuksen käytännön järjestelyissä	<ul style="list-style-type: none">Maaseutuohjelman ohjelmakauden muutokset, viivästymiset ja yleinen epävarmuus vaikeuttivat maatalouden erityisympäristötuen hakemistaTietoa ja neuvontaa luonnonlaidunnuksesta (kustannukset, tuotot, juridiikka, tuet) tulisi olla kootusti saatavilla

2.2 METSO tunnetuksi tuhansille maaseudun asujille

Käytännön toteutus ja viestintä

Hankkeen tavoitteena oli tutustuttaa erityisesti maaseudun asukkaita METSO-ohjelmaan ja metsien monimuotoisuuden turvaamiseen osana Maa- ja kotitalousnaisten Metsästä voimaa- kampanjaa. Tavoite saavutettiin METSO-kävelysten sekä monipuolisen viestinnän kautta. METSO-kävelyn reitti suunnitellaan ja valmistellaan asiantuntijoiden toimesta etukäteen. Kävelyn aikana tutustutaan erilaisiin luonnonlaitteisiin arvokkaisiin kohteisiin ja myös talousmetsiin sekä keskustellaan luonnonhoidon keinoista edistää monimuotoisuutta. METSO-kävelyjä järjestettiin suunnitelman mukaisesti viidellä alueella, kullakin kaksi kävelyä. Kävelyihin osallistui yhteensä 168 henkilöä. Hankkeen vastuujärjestämisorganisaationa toimi Maa- ja kotitalousnaisten keskus ja yhteistyötä tehtiin mm. Suomen metsäkeskuksen ja ELY-keskusten kanssa. Vuonna 2015 viestintä painottui METSO-kävelyn pilottien markkinointiin. Valtakunnallisia tiedotteita julkaistiin kaksi, lehtiartikkeleita, haastatteluita sekä ilmoituksia mediassa julkaistiin 13, lisäksi hankkeen uutisia julkaistiin Maa- ja kotitalousnaisten verkkosivuilla, sähköpostitse sekä Facebook-sivulla. Facebook-sivun kautta tavoitettiin yhteensä noin 3 000 henkilöä. Hanke on ollut myös aktiivisesti esillä useissa alueellisissa tilaisuuksissa ja kokouksissa sekä esitellyt toimintaansa mm. METSO:n vuosiseminaarissa marraskuussa 2015.

Pysyvät toimintamallit

Hanke loi METSO-kävelyn toimintamallin, joka on nyt käytettävissä koko maassa. Tavoitteena on, että kullakin Suomen metsäkeskuksen alueella olisi 2–3 pysyvää METSO-kävelyreittiä, joita hyödynnetään sekä palveluina että reitteinä. Kävelyä voidaan markkinoida ryhmille tai avoimena tapahtumana. Maksullisena palveluna sitä voidaan tarjota esim. matkailuyrittäjille, järjestöille tai TYKY-päivän osaksi. Toimintamallia voidaan muunnella ja tuottaa kohderyhmän mukaisesti, mutta valmis kohdereitti ja materiaalit helpottavat selkeästi toteutusta. Parhaiten kävelyreittien suunnittelu ja toteutus onnistuu erilaisten luonnonhoito-, tiedotus- ja koulutushankkeiden osana. Varsinainen toimintamallin ylläpito riippuu eri toimijoiden kiinnostuksesta ottaa METSO-kävelykonsepti käyttöön omassa toiminnassaan.

Onnistumiset	Haasteet / kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none">Valmis ja kohderyhmän mukaan muunneltavissa oleva toimintamalli, jonka avulla metsäammattilaiset ja ELY-keskukset voivat tarjota eri ryhmille tietoa METSOsta ja metsäluonnosta; osallistujien kokemukset ovat olleet hyvin myönteisiäValmiit reitit ja materiaalit helpottavat toimintamallin käyttöä	<ul style="list-style-type: none">Pysyvien reittien ylläpitoon ja toiminnan markkinointiin tulisi olla resurssejaToimijoiden sitouttaminen toimintaan pitkällä tähtäimellä on haasteellista

2.3 Varpu – luonnonhoitoverkosto Vakka-Suomeen

Käytännön toteutus ja viestintä

Hankkeen tavoitteena oli lisätä luonnonhoitoa ja tuoda sille lisää näkyvyyttä osana aktiivista kylätoimintaa. Hankkeessa elvytettiin talkootyöperinnettä talkootyötapahtumasarjan kautta ja edistettiin luonnonhoidon asiantuntija- ja kokemustiedon välittämistä toimijoiden välillä. Hankkeen vetovastuussa toimi Maaseudun kehittämissyhdystys Ravakka ry (Leader Ravakka). Hankkeessa toteutettiin talkoita ja kannustettiin paikallisia toimijoita kehittämään luonnonhoidollista talkootoimintaansa. Lisäksi järjestettiin yhdistyskohtaista neuvontaa ja aktivointia. Hankkeeseen osallistui eri tavoin 85 toimijaa/yhdistystä ja lisäksi useampia yksityishenkilöitä. Luonnonhoidon piiriin saatiin uusia kohteita, lähinnä perinnemaisema-, laidun- ja ranta-alueita sekä kulttuuri- tai maisemakohteita. Hoidettavien kohteiden tulevaisuutta turvattiin kehittämällä sopimuksellisuutta, päivittämällä kohteiden hoitosuunnitelmia ja etsimällä uusia luonnonhoidon toteuttajia sekä lisäämällä tietoisuutta luonnonhoitokohteista. Hankkeessa perustettiin yhdistysklinikka, josta yhdistykset saavat neuvontaa ja apua yhdistystoiminnan erilaisten haasteiden ratkaisemiseen. Tiedotuksen pääkohderyhmä oli paikallisyhteisö; tiedotustapoja olivat kyläillat, paikallistapahtumat sekä henkilökohtainen tiedonvälitys. Hankkeen verkkosivujen kautta oli myös mahdollista ilmoittaa kiinnostuksensa osallistua eri tavoin hankeen toimintaan.

Pysyvät toimintamallit

Verkostossa yhteistyö lisääntyi erityisesti paikallistasolla. Ravakka toimii myös jatkossa paikallisten toimijoiden linkkinä alueellisesti ja edistää toimialueensa organisaatioiden toimintaa. Luonnonhoidon ja luonnonhoitotapahtumien määrä lisääntyi alueella jonkin verran, vaikkakaan luonnonhoito ei kohdentunut metsäkohteisiin. Luonnonhoitoa jo tekevät yhdistykset saivat hanketoiminnan kautta kannustusta ja luottamusta oman työnsä toteutukseen. Talkootyössä havaittiin olevan paljon mahdollisuuksia luonnonhoidon, yhdistystoiminnan sekä yhteistyön edistämiseen. Talkootoiminnan elvyttäminen saatiin hankkeessa hyvin alkuun. Aktiivinen ja pysyvä luonnonhoitohanketoiminnan edistäminen edellyttäisi kuitenkin resursseja toiminnan koordinointiin.

Onnistumiset	Haasteet / kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none">• Hanke madalsi kynnystä tehdä luonnonhoitotoimenpiteitä, hakea rahoitusta ja neuvontaa asiantuntijoilta jo suunniteltaessa toimenpiteitä• Talkootyön kokonaisuutta onnistuttiin kehittämään sekä luonnonhoidon toteuttajien yhteistyöverkostoa laajentamaan	<ul style="list-style-type: none">• Etämetsänomistajat ja kaupunkilaiset ovat uusia potentiaalisia luonnonhoidon toteutukseen osallistujia, joita tulisi kannustaa mukaan toimintaan• Yhdistykset kaipaavat monenlaista tukea toimintansa kehittämiseen

3 Jatkavien verkostohankkeiden tulokset

3.1 Monimuotoinen ja tervehdyttävä metsäluonto – Kolme terveismetsän toimintamallia

Käytännön toteutus ja viestintä

Terveismetsä-hankkeen tavoitteena on rakentaa kolme toimintamallia, joilla eri kohderyhmien terveyttä ja hyvinvointia edistetään luonnon vaikutusten kautta. Espoon Kylpyläkartano Kaisankodissa toteutettiin vuonna 2015 Kelan kuntoutujille kolme retkeä Vuodenaikojen metsä -luontopolulla ja kerättiin hyvinvointia kartoittavaa palautetta. Hyvinvointivaikutusten näkökulmasta suunniteltu terveismetsä-reitti avattiin Sipoonkorpeen yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Syyskaudella 2015 Sipoossa toimi terveismetsäryhmä viiden kuukauden ajan. Sipoon kunnan terveystoimi ohjasi asiakkaitaan opastetuille luontoretkeille, joiden ohjelma oli suunniteltu mahdollisimman hyvin kuntoutumista tukevaksi. Reitin kohteet analysoitiin yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen kanssa ja kyselylomakkeen avulla selvitettiin, mitkä ovat elvyttävimpiä kohteita reitin varrella. Terveismetsäkriteeristön kehittämistä jatkettiin. Kriteeristön pohjalta laadittiin Valli- ja Kuninkaansaarten maastoanalyysin avulla esimerkinomainen terveismetsäkartta. Hankkeella on oma verkkosivu, jossa julkaistaan terveismetsäblogia, sekä facebook-sivu.

Vuonna 2016 hankkeessa keskitytään erityisesti toimintamallien arviointiin ja kehittämiseen sekä palautteen keräämiseen.

Pysyvät toimintamallit

Hankkeessa on luotu kolme toimintamallia luonnon terveysvaikutusten hyödyntämiseen eriasteisten kuntoutujien sekä matkailijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Mallit sekä terveismetsän kriteeristö ovat laajemmin sovellettavissa käyttöön muuallakin maassa. Haasteena on monipuolisen verkoston ylläpito ja sitouttaminen toimintaan sekä erityisesti toiminnan aloittamiseen vaadittavat resurssit.

Onnistumiset	Haasteet / kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none">• Laajan verkoston luominen uudenlaisten yhteistyökumppaneiden sekä tutkimuksen ja käytännön toteutuksen välille• Toimintamallien konkreettinen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• Monipuolisen verkoston ylläpito ja sitouttaminen on haasteellista

4 Vuonna 2016 käynnistyvien verkostojen toimintaideat

Vuoden 2015 päätteeksi avattiin haku uusille verkostohankkeille. Hakuilmoituksessa painotettiin sellaisia hankeideoita, joissa edistetään luontoarvojen kestävään hyödyntämiseen perustuvaa biotaloutta, uusia metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamistapoja ja/tai monimuotoisen metsäluonnon tuntemuksen ja arvostuksen lisäämistä. Verkostohankehakemuksia saapui yhteensä 12 kappaletta, joista valittiin viisi uutta hanketta vuoden 2016 alkupuolella pidetyssä valintakokouksessa.

Hankkeiden valinnassa painotettiin mm. idean innovatiivisuutta, hankkeen toteutettavuutta, suunnitellun verkoston laajuutta ja uusia yhteistyötahoja sekä hankkeessa kehitettävän toimintamallin sovellettavuutta ja jatkokäyttöä. Valituksi tulleissa hankkeissa kokeillaan paikallistasolla uusia arvokkaiden luontokohteiden turvaamiskeinoja, kehitetään kohteiden kestävää käyttöä mm. matkailussa ja viestitään laajalti METSO-ohjelmasta ja metsäluonnon monimuotoisuudesta. Hankkeet kestävät 1–4 vuotta ja niiden rahoitus vaihtelee 25 000:sta 50 000 euroon vuodessa.

4.1 Riistametsänhoidon edelläkävijät (2016, Suomen riistakeskus)

Hankkeen tavoitteena on edistää riistaa suosivaa arki luonnonhoitoa aiheesta innostuneiden metsäammattilaisten avulla. Nämä ammattilaiset on tunnistettu aihepiiriin edelläkävijöiksi, eli he ovat toteuttaneet käytännön riistametsänhoitoa työssään jo ennen kuin Suomen riistakeskus alkoi aktiivisesti markkinoida aihepiiriä metsätoimijoille mm. erilaisten ohjeiden muodossa. Hankkeen tavoitteena on löytää syitä, jotka jarruttavat arkisen luonnonhoidon yleistymistä, ja etsiä tunnistettuihin ongelmiin ratkaisuja. Verkoston metsäammattilaiset testaavat ratkaisumalleja omassa käytännön työssään.

4.2 METSO-kätköily (2016–2017, Suomen metsäkeskus)

Hankkeen ideana on hyödyntää METSO-kohteita virkistyskäytössä ja luontomatkoissa kehittämällä nk. METSO-kätköily -konsepti. Konsepti hyödyntää geokätköilyn periaatteita, mutta siirrettynä METSO-kohteille. Samalla kerrotaan kohdealueiden luontomatkoiluyrittäjille METSO-ohjelmasta ja sen mahdollisuuksista yritystoiminnan kehittämisessä. Kätköjen ulkoasun suunnitteluun, rakentamiseen ja maastoon viemiseen osallistetaan nuoria 4H-yhdistysten ja Partiolaisten kautta. Koululaisille järjestetään METSO-kätköilypäiviä ja kerrotaan samalla ohjelmasta. Hankkeen myötä lisääntyvä metsissä liikkuminen voi osaltaan edistää lasten ja nuorten terveyttä ja luontosuhteen muodostumista.

4.3 Suuret petolinnut metsien monimuotoisuuden osana – työkaluja metsänomistajille ja metsäammattilaisille (2016–2018, Luonnontieteellinen keskusmuseo)

Hankkeessa edistetään suurten petolintujen, kuten kanahaukan ja mehiläishaukan, pesäpaikkojen huomiointia osana talousmetsien hoitoa. Tavoitteena on luoda toimintamalleja, joilla turvataan metsäpetolintujen ja samalla monien muiden varttunutta metsää suosivien lajien esiintyminen talousmetsämaisemassa. Haukkojen pesäpaikkatietoja ja ohjeita pesäpaikkojen ympäristön metsänkäsittelyyn levitetään metsäammattilaisille ja metsänomistajille. Samalla pyritään varmistamaan, että metsään jäisi sopivia pesäpuita mm. harvennushakkuuvaiheessa eivätkä pesät tuhoutuisi hakkuissa. Hankkeessa pyritään myös tunnistamaan potentiaalisia haukoille sopivia varttuneita metsiä ja turvaamaan niiden riittävyys maisematasolla.

4.4 Metsänomistajien luontoverkosto (2016–2019, Koppelo ry)

Hankkeessa edistetään metsänomistajien vapaaehtoista luontoarvojen turvaamista vertaistuen ja kokemustenvaihdon avulla. Verkosto koostuu metsänomistajista, jotka vierailevat toistensa tiloilla, keskustelevat luontoarvojen turvaamisen keinovalikoimasta ja myös kartoittavat tilojen luontoarvoja. Tavoitteena on lisätä tiedonvaihtoa ja edistää metsäsuunnittelua niin, että metsätalouden toimenpiteillä ei vahingoiteta tunnistettuja luontoarvoja. Metsänomistajille esitellään heidän niin halutessaan myös Metsään.fi -palvelua, ja sitä myös kehitetään yhdessä Suomen metsäkeskuksen kanssa vastaamaan paremmin metsänomistajien toiveita.

4.5 Kuusamon yksityismetsien luontohelmet tutuiksi (2017–2019, Suomen metsäkeskus)

Hankkeen päätavoitteena on sovittaa yhteen monimuotoisuuden turvaaminen ja luontomatkailu Kuusamon alueella yhteistyössä metsänomistajien, matkailuyrittäjien ja -kehittäjien sekä metsä- ja ympäristöviranomaisten kanssa. Tavoitteena on myös hyödyntää yksityismetsien METSO-kohteita entistä monipuolisemmin luontomatkailussa. Samalla tutustutetaan sekä paikallisia matkailuyrittäjiä että heidän asiakkaitaan METSO-ohjelmaan. Alueelta löytyy runsaasti mm. metsälain määrittelemiä 10 §:n erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joilla on METSO-sopimus. Näistä löytyy sopivia kohteita sekä kesä- että talvimatkailuun.

5 Johtopäätökset ja kehittämisideat

Puustoisten perinneympäristöjen hoito luonnonlaiduntamisella -hankkeen toteuttama viestintä oli monin tavoin onnistunutta. Hanke tavoitti perinnebiotooppien laidunnuksesta kiinnostuneita maanomistajia ja laiduneläinten omistajia ja onnistui jakamaan heille tärkeää

tietoa sekä luonnonlaidunnuksen merkityksestä että sen käytännön toteutuksesta. Lisäksi laidunlihakriteerien laadinta ja sen ympärillä harjoitettu viestintä lisäsi kiinnostusta alan yrittäjyyteen. Pitkällä tähtäimellä luonnonlaidunnus osana maatilayrittäjyyttä olisi paras tae pysyvien toimintamallien muodostumiselle perinnebiotooppien hoitoon. Tämä edellyttäisi myös hankkeessa tunnistetun luonnonlaidunlihan sertifiointijärjestelmän käyttöönottoa. Hankkeen loppuraportissa arvioidaan, että sertifiointijärjestelmän kehittämiseksi vaikuttaisi olevan paljon tilausta.

Ongelmallisena luonnonlaidunnuksessa nähdään edelleen hoidettavien alueiden pienuus ja hajanaisuus. Tämä hankaloittaa etenkin karjankasvattajien osallistumista hoitotoimiin. Metsähallituksen rooli perinnebiotooppien hoitajana on Suomessa jatkossakin merkittävä. Yksityisille maanomistajille ja laiduneläinten omistajille olisi tärkeää, että tietoa luonnonlaidunnuksesta tuotantosuuntana olisi kootusti saatavilla. Myös hankkeessa tarjottu neuvontapalvelu olisi varmasti toimiva kannustin luonnonlaidunnuksen aloittamiseen, jos neuvontaa olisi pysyvästi tarjolla.

METSO tunnetuksi tuhansille maaseudun asujille -hankkeen loppuraportissa visioidaan, että METSO-kävely sopisi yleisnimitykseksi metsäretkille, joilla tuodaan esille luonnon monimuotoisuutta. Kävely-toimintamalli sopii viestinnän osaksi esimerkiksi uusissa METSO-hankkeissa. Kävelyjä voidaan myös räätälöidä esimerkiksi osaksi metsä- ja viheralan opiskelijoiden koulutuksia, tai ne voidaan liittää osaksi jotain muuta metsäistä tapahtumaa. Tämäntyylinen joustavuus lisää todennäköisyyttä METSO-kävelyjen käyttöönottoon myös hankkeen päättymisen jälkeen. Erilaisia METSOon liittyviä reittikonsepteja kehitetään myös muissa hankkeissa, esimerkiksi Tapio Oy:n koordinoimassa valtakunnallisessa luonnonhoidon kehittämishankkeessa ”Luontomatkailu ja METSO”, Terveysmetsäverkostohankkeessa sekä uudessa Kuusamon yksityismetsien luontohelmet tutuiksi -verkostohankkeessa. Matkailu-, terveys- ja viestintäaiheet yhdistyvät täten luontevasti erilaisiin METSO-kävelyihin, eli konsepti jäänee ainakin joltain osin elämään.

Varpu – luonnonhoitoverkosto Vakka-Suomeen -hanke madalsi kynnyksiä kylä- ja kyläorganisaatioiden toteuttamaan luonnonhoitoon. Hankkeessa havaittiin, että hoidon jatkuvuuden turvaamisessa avainasemassa olisi löytää hoidosta vastaavaan taustaorganisaatioon lisää aktiivisia toimijoita. Muussa tapauksessa luonnonhoitokohteet voidaan kokea liian suureksi työtaakaksi. Myös talkoiden järjestämisessä riittävät organisaation voimavarat ovat keskeinen tekijä onnistumisen takaamiseksi. Talkoisiin on kylissä kiinnostusta, mutta hankkeessa huomattiin, että talkoiden sisältöä tulee ”päivittää” ja monipuolistaa nuorempien osallistujien kiinnostusten mukaisiksi. Huolellinen ennakkosuunnittelu on onnistuneiden talkoiden edellytys. Hankkeen aikaiset talkootapahtumat lisäsivät näkyvyyttä aihepiiriin ympärillä, mutta kohteet olivat tällä alueella pääosin perinnemaisemia eikä metsäkohteita juuri onnistuttu saamaan. Myös vesi- ja rantaympäristöt tulisi jatkossa huomioida luonnonhoidon talkookohteina.

Monimuotoinen ja tervehdyttävä metsäluonto – Kolme terveysmetsän toimintamallia - hankkeessa on onnistuttu luomaan uudenlaista yhteistyötä terveys- ja metsäalan toimijoiden sekä tutkijoiden välille. Samalla on päästy konkreettisesti testaamaan luonnon terveysvaikutuksia kuntoutumista tarvitseville asiakkaille mm. Sipoon terveysmetsäryhmässä. Hanke on edennyt pitkälti suunnitelman mukaisesti ja saanut paljon

aikaan. Vuonna 2016 hankkeessa keskitytään toimintamallien hiomiseen, jatkokäytön turvaamiseen ja arviointiin mm. palautteen avulla. Terveysmetsäkriteeristö julkaistaan kuluvana vuonna. Tapio Oy arvioi mahdollisuutta ottaa 1–2 kriteeriä huomioon metsätalouden suosituksissa. Hankkeen tulokset vedetään yhteen loppuseminaarissa.